

potius spes salutis quam timor, eo quod mutatio est parua & ad contrarium: sed si mutatio sit repentina & magna ex calido in frigidum maximè, vel ex frigido in calidum, vel etiam ex sicco in humidum, sed non adeò est etiam valde periculosa, sed ex humido in siccum, non, neque ex sicco in humidum sensim neque parua. Tertia mutatio contra naturam regionis & loci est periculosior quam secundum naturam loci, etiam quod sit vehementior. In omnibus ergo his locus est, vt dictum est, prouidentiae, custodiae & sanationi.

T E X T V S X.

CVm temporum mutationes, & Astrorum ortus, & occasus obseruauerit, quemadmodum singula horum eueniant, prænoscet utique & de anno qualis sit futurus.

Transcendit ad aliud genus, & est cognitionis causarum, cum enim Astra proculdubio sint causae mutationis temporum, vt declarat Ptolemæus in libro de inerrantium stellarum significatione, deducto ad Latinam linguam per Leonicum, inde per Sirigatum traducto ad normam nostri temporis: demum etiam per Adrianum Alemanum emendato veluti si dicamus quod in Kalend. Ianuarij ob Aquilæ & Coronæ occasum tempestates efficiuntur, idque multo antè initium sunt, & ob id fiunt grauedines & rauedines: istud erit præcognoscere non solum quid futurum sit ex causis tam incipientibus, sed ante primas causas: dico primas causas, id est, proximas, dupliciter enim dicuntur causæ primæ, vel quia sint ante omnes alias, vel quia primo ex eis oriatur effectus, barbari immediatas vocant. Ergo exortus siderum est causa mutationis temporum, & intelligit per exortus siderum tam errantium quam inerrantium, & cum talis exortus sit triplex, Cosmicus, Chronicus & Heliacus, intelligitur solum de duobus ultimis: nam de primo siue ortu quotidiano, non est intelligendum. Verum locis eius accipiemus transitum solis per quatuor puncta cardinalia. Ex quo patet quod Hippocrates intelligit tempora, quo ad mutationem (non quoad curam) iuxta Astrologos, quia sic non possumus scire naturam eorum, nisi ex punctis cardinalibus, & quia motus solis est tardus, & ideo non possumus scire quando sol ingrediatur puncta cardinalia saltem tropicos, quia ibi declinatio parum aut nihil variatur, locus solis scitur per variationem declinationis: ideo Ptolemæus secundo Apotelesmatum (*cap. 20. Text. 56.*) iubet vt consideremus coniunctionem aut oppositionem quæ antegreditur ingressum solis in punctum cardinale, & iuxta illud iudicare de quarta illa veluti æstate vel hyeme, & hoc habet magnam difficultatem, vti ibidem exponens docui. Sed de Chronico intelligitur, quotiescunque stella velocior sole occidit per occasum solis, & vocatur occasus Chronicus, sicut ortus eius est cum occidente sole iam stella apparet in oriente. Heliacus verò est quo-

tiens stella tardior sole, seu errans, seu inerrans, oritur ante ortum solis, relicta ab ipso sole, sed si ante ortum solis stella quæpiam à parte opposita illi occidit, vocabitur eiusmodi occasus heliacus. Sunt præter hæc ortus matutinus & vespertinus, etiam occasus matutinus ac vespertinus, qui plurimum ab his differunt, sciendo primum quod aliquando eadem stella occidit eadem die vno modo, vtpotè Vergiliæ Autumni tempore occidunt heliacè matutino, & oriuntur chronicè iam occidente sole, quod in paucis diebus frequenter contingit in vna rarissime. Et similiter confuderunt occasum vespertinum & matutinum & ortum etiam vespertinum cum occasu heliaco frustra. Etsi contendas quodd nomina non debent sic capi, non litigabo, modo tria scias, primum quod intelligendo vt dico, doctrina redditur clarissima. Secundum, quod secus exponendo incidet facile in confusionem inextricabilem. Tertium, quod nostra expositio Astrologis quorum maximè est hoc munus satisfacit: & medicis etiam: de Grammaticis nunc ac Poëtis non disputo, quos quantumvis velis dissentire, eadem tamen dissensio vsque ad verba solum peruenit. Ortus ergo matutinus est quoties stella quæ sub radiis iacebat Sole ab ea discedente vt velociore apparet ante ortum Solis: occasus matutinus contra cum stella ante ortum Solis apparere solita ob velocitatem motus, fugientem à se solem assequitur & occultatur, & ideo in hoc ortus & occasus fiunt ab oriente. Ita ab occidente cum stella velocior Sole progreditur & quæ antea non videbatur, quod solum in Venere & Mercurio & Luna esse potest apparere incipit vesperti, oriri vespertino ortu dicitur, ibidem si desinat videri ob tarditatem motus, in occasu vespertino est. Siquis ergo rectè consideret, quatuor sunt stellarum considerationes circa ortum & occasum habentes propriam significationem iuxta naturam propriam & stellæ quæ oritur & occidit, & antiquo tempore eiusmodi erant in magna obseruatione propter admirationem, & etiam quia ob inopiam, tertium erant magis otiosi & scientia erat magis in precio. Ex his autem manifestum est quod Luna nunquam & Mercurius & Venus dum sunt velociores sole, occidunt occasu heliaco. Est etiam animaduersione dignum quod non omnes stellæ eandem habent efficaciam neque æqualiter obseruabantur: Verum aliquæ erant principales in hoc, velut Arcturus & Pleiades, Vergiliæ & Canis. Istæ enim tres habitæ sunt potentissimæ, intelligo de cane maiori, sed in cane & Arcturo obseruatur ortus tantum, in Pleiadibus autem tam occasus quam ortus, & intelligatur de ortu heliaco, sed in Saturno, Ioue & Marte eadem est ratio, quia nunquam mouentur velocius Sole, erunt ergo sex & quatuor. In Venere autem & Mercurio obseruamus ortum & occasum heliacum & chronicum, quia aliquando sunt velociores sole, aliquando tardiores: vt sint octo, & fient duo de viginti, & similiter in Luna obseruabimus occasum matutinum & ortum vespertinum solum, & ita erunt viginti obseruationes, & in his etiam quæ fiunt